

Zwerftocht door Noord-Afrika

Inleiding:

Noord-Afrika, een stukje wereld, dat me in mijn jeugd mysterieus en onbereikbaar leek. In de zomer van 1979 was ik in de gelegenheid om dit gebied te bezoeken. Samen met drie andere vogelaars, Han Blankert, Jan Jaap Brinkman en Rene Dekker werd het plan opgevat om Marokko, Algerije en Tunesië tot doel van een reis die voornamelijk gericht was op het waarnemen van nieuwe west-palearctische vogelsoorten uit te kiezen. Aanvankelijk lag het in de bedoeling om de Perzische Golf te bezoeken, maar door de gevaarlijke toestanden in Perzië hebben we daar vanaf gezien. Voor ik aan de reis begon, wilde ik echter wel een indruk hebben van die volkomen andere wereld waar we in terecht zouden komen. Het lezen van boeken over Noord-Afrika bleek niet eenvoudig, omdat er niet veel literatuur over te vinden was. Toeristische gidsjes, en dan alleen nog over Marokko en Tunesië waren er genoeg, maar daar wilde ik me niet toe beperken. Vooral boeken over Algerije bleken uiterst schaars. Van de Sahara kreeg ik desondanks toch een redelijke indruk. Ook werden regelmatig mensen, met name vogelaars, opgezocht, die het gebied al eens bezocht hadden. Om op reis zoveel mogelijk nieuwe soorten te kunnen zien, werden hele stapels binnenlandse en buitenlandse publicaties doorgenomen in de hoop er ons voordeel mee te kunnen doen. Speciaal voor deze reis schaften we ons een oude V.W.-bus aan, die zich gedurende de hele reis uitstekend zou houden. In dit verslag zal ik proberen de waarnemingen van de interessantere vogelsoorten zoveel mogelijk te combineren met mijn eigen ervaringen en indrukken van dit gebied en de mensen die er wonen.

Zondag 10 juni 1979 werd als datum van vertrek gesteld. Alle vier hadden we zo'n 6 à 7 weken tot onze beschikking.

De route in kort bestek:

Via de Franse snelwegen en de Spaanse oostkust naar Algeciras, alwaar we de oversteek waagden naar Marokko. Vervolgens naar de Atlantische kust van Marokko, daarna via Midden-Atlas terug naar de Marckkaanse Middellandse Zeekust. Door de Algerijnse Hauts Plateaux

naar het oosten rijdend bereikten we Tunesië. In Tunesië langs de kust naar het zuiden, Naar het zuid-westen rijdend bereikten we de Sahara. Door de Sahara weer naar het westen om in Marokko te komen, waar we de Hoge Atlas bezochten. Vandaar weer noordwaarts om via Spanje en Frankrijk op 24/7/79 weer in ons koude kikkerlandje aan te komen.

Zoals gezegd vertrokken we op 10 juni. Het lag in onze bedoeling om de 2800 kilometer, die ons scheidde van Marokko in 5 dagen af te leggen. De reis verliep voorspoedig. Misschien moesten we ons als vogelaars een beetje schamen, want de kijkers werden slechts zelden ter hand genomen.

Vrijdagmorgen om acht uur 'scheepten we ons zelf in', voor de ruim 1½ uur durende overtocht van Algeciras naar Ceuta, een Spaanse stad op het Afrikaanse continent. Direct na het passeren van de Marokkaanse grens werd ik al gegrepen door de armoede van de mensen, die overal langs de weg zaten. Het zou wel even duren voor ik hier aan gewend was. Het landschap vertoonde nog grote overeenkomst met Zuid-Spanje. Na enige tijd bij Mdiq een meertje af gezocht te hebben brachten we een bezoek aan de medina, de oude ommuurde binnenstad, van Tetouan. Ik had het gevoel of de tijd hier had stil gestaan. Of ik zo in de sprookjeswereld van Duizend en Een Nacht was terecht gekomen. Ik bevond me met Han (Rene en Jan Jaap bleven bij de auto, bang voor diefstal als we waren) in een doolhof van straatjes en nauwe steegjes. Een menigte van in djellaba's gehulde mannen, gesluierde vrouwen, vrouwen met breed gerande hoeden, die zo karakteristiek zijn voor de berber vrouwen uit het Rifgebergte, liep elkaar voor de voeten. En overal een grote verscheidenheid van kleuren, geuren en geluiden. Een roepende muezin, die de mensen aanspoorde tot gebed, maakte dit uitstapje tot een boeiende belevenis.

Ten zuiden van Tetouan ontwaarden we de kale hellingen van het Rifgebergte. Het plan was om koers te zetten naar de Atlantische kust, waar we hoopten de Afrikaanse velduil te lokaliseren. Tegen de avond, nadat de bus eerst nog door een groep berberjongens met stenen was bekogeld, bereikten we de plek waar de Afrikaanse Velduil zou moeten huizen. Het biotoop van deze fraaie uil, die in deze hoek van dit werelddeel uiterst zeldzaam is, bestaat uit kustvlaktes begroeid met zeekraal. Het begon al schemerig te worden en ons vogelaarsbloed begon al sneller te stromen, bij het

besef van de nabijheid van deze 'knaller'. We werden al snel omringd door een stuk of zes in lompen gehulde berbers, die ons, nadat we ze een plaatje van de vogel hadden laten zien, duidelijk maakten dat de uilen hier iedere avond rondvlogen. Het duurde dan ook niet lang of we ontdekten eerst één en later zeker vier uilen die in vleermuisachtige vlucht laag over het vlakke land joegen. De eerste nieuwe soort was een feit!

In de verte lag het meer er in 't laatste licht betoverend bij. Een groep flamingo's zocht er nog naar voedsel, terwijl wij de slaapzak opzochten.

De volgende ochtend waren de berbers al weer vroeg present. Ik voelde me niet zo happy. Vier van die jonge gasten die met een bus en met de mooiste uitrusting even een vogeltje komen bekijken, terwijl deze mensen niets meer bezitten, dan wat nodig is om in leven te blijven.

Ze vroegen ons om geld, schoenen en kleren en werden echt opdringerig, maar daar konden we niet aan toegeven. Gelukkig konden we met een smoes weggkomen.

Het volgende doel lag in de Midden-Atlas, een gebergte met toppen tot 3000 meter.

Het landschap leek allengs droger te worden.

Hier en daar stond nog wel een grote kurkeik in het open land. Het was op zo'n plaats dat Rene plotseling hysterisch begon te gillen, dat hij een Grijze Wouw had zien zitten op een telegraafpaal.

Nadat we gekeerd waren, liet de vogel zich uit de verte mooi bewonderen.

Tegen de middag bereikten we de uitlopers van de Midden-Atlas, die hier met dichte kurkeikbossen bedekt waren.

Een enkele Arendbuizerd draaide zijn rondjes in de blauwe lucht. Ook onze eerste Diadeemroodstaart, die in de loop van de reis niet zeldzaam bleek te zijn, liet zich mooi bekijken.

We bleven stijgen, totdat we plotseling uit het bos komend, voor een hoogvlakte stonden. Een onafzienbare, met grote keien bezaaide vlakte strekte zich voor ons uit. In de verte ontwaarden we de wazige toppen van een bergketen. Hier en daar hadden bedoeïenen hun grote tenten opgeslagen.

Na vele kilometers door dit landschap gereden te hebben, bereikten we een kloof met steile rotswanden, dicht in de buurt van

het dorpje Timhadite. Twee Lannervalken vlogen er rond en hoog in de lucht ontdekten we eindelijk de vogel, waar we hier wel op gehoopt hadden, maar waar we niet op hadden gerekend: de Heremietibis!

De vleugels waren opvallend geknikt. De staart erg lang. Het voorkomen deed me denken aan een jaer.

Helaas daalde de vogel niet en na enige tijd gecirkeld te hebben, verdween hij weer achter de rotsen. Een paar kilometer verder lag een mooi bergmeer. Het viel me op dat het bevolkt werd door grote aantallen Casarca's en andere eenden, en dat midden in de bergen. Op deze plaats werden we uitgenodigd door een bedoeïene. De pepermintthee was lekker, maar het schapenvlees had wat mij betreft achterwege kunnen blijven. Weigeren leek me onbeleefd, dus voorzichtig heb ik toch maar wat gegeten, steeds maar zeggend dat ik het toch zo lekker vond. Als tegenprestatie gaf Rene wat scheermesjes, waarmee de man zeer in zijn schik was.

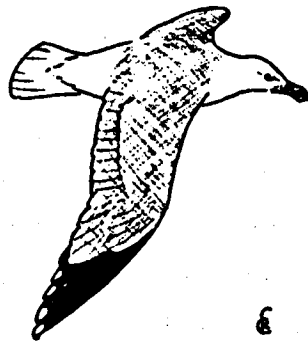
Dezelfde weg terugrijdend, kwamen we aan het einde van de hoogvlakte in een mooi bos, dat bestond uit hoge pijnbomen: het Forêt de Cedres. Aan de rand van een ondiep, grazig dal werd het kamp opgeslagen. Ik vond dit een heerlijke plek. Na een goede maaltijd gingen we plat. De volgende morgen hoorde ik vanuit de bosrand aan de overkant van het dal af en toe vreemde geluiden, die we totaal niet konden thuisbrengen. Dat het zoogdieren waren, die de geluiden voortbrachten leek ons wel duidelijk. In iedere geval hielden we de bosrand steeds scherp in het oog.

Plotseling zag Jan Jaap een schim bewegen tussen de bomen. Het bleek

een Magot, een staartloze aap, te zijn, die in Marokko alleen nog hier en daar in de Midden-Atlas voorkomt. Een klein groepje van ongeveer 7 ex. kuierde op hun gemak tussen de bomen. Met de telescoop waren ze uitstekend te zien.

Via de stad Fez reden we naar het plaatsje Ras el Ma aan de Middellandse Zeekust dicht in de buurt van de Algerijnse grens.

De weg leidde ons door een zeer droog en dor landschap. Er waaide een harde wind, wat ons het rijden bemoeilijkte en wat tevens veel stof en zand deed opwaaien. Tegen de avond bereikten we ons doel. We wilden hier de zeldzame Audouins Meeuw vinden. Door de harde wind was het vrijwel onmogelijk om de kijkers stil te houden. De meeuwen zouden dus tot de volgende dag moeten wachten. Gelukkig was de wind de volgende dag een stuk minder hard. Nadat we een hoge klif hadden beklommen hadden we een magnifiek uitzicht over het blauwe water van de Middellandse Zee en op de op enkele kilometers afstand gelegen Islas Chafarinas, waar zich de grootste kolonie Audouins Meeuwen van de Middellandse Zee bevindt.

AUDOUINS MEEUW

Tussen de Zilvermeeuwen vlogen de Audouins Meeuwen in een gestage stroom dicht onder ons door, zodat we een uitstekend zicht hadden op deze fraaie vogels. Een Slechtvalk verliet zijn verheven uitkijkpost op de klif om over zee in het niets te verdwijnen. Na nog even het stof van onze bezwete lijven gewassen te hebben reden we weer verder in oostelijke richting. Tegen de middag bereikten we het op een na grootste land van Afrika: Algerije.

Dat het oversteken van de grens nogal wat voeten in aarde had, bleek wel uit het feit dat de hele auto leeg gehaald werd. Gelukkig leverde dit nog wel een aardige dia op. Wel hoopten we allevier

dat dit niet te vaak zou gebeuren.

In de stad Maghnia waren we getuige van een groot feest, compleet met fraai opgetuigde Fantasiaruiters. In een dennenbos even buiten de stad brachten we de nacht door. De volgende morgen werd er flink gevogeld. De leukste waarneming van deze plek bestond ongetwijfeld uit enkele luid zingende Zwartkruin tsjagra's.

Fraaie vogels, die zich meestal ophouden in dichte struikachtige gewassen. Tevens wemelde het hier van Grauwe Bulbuuls. Goed voor enige uurtjes onvervalst vogelaarsplezier. Via een slingerende weg door de bergen bereikten we de stad Plemcen, na eerst nog even op een berghelling begroeid met dwergpalmen, een koppel Barbarijse Patrijzen op de wieken gejaagd te hebben. Spoedig zouden we nu in zuidelijke richting rijdend, de Hauts Plateaux, de Algerijnse Hoogvlakte bereiken. De Algerijnse Hoogvlakte is een aride, eentonig steppegebied, hier en daar licht glooiend. Het is een boomloze vlakte met een gemiddelde hoogte van 1000 meter en strekt zich van het westen naar het oosten uit over een afstand van 500 kilometer. We sloegen ons kamp op op een open plek, tussen grote pollen alpha gras, die de vlakte tot aan de horizon bedekten. 's-Avonds toen ik op mijn gemak bij het kampvuur zat, werd ik overvallen door een gevoel van grote vrijheid, ongetwijfeld veroorzaakt door de enorme vlakte die zich naar alle kanten uitstreckte, zo ver het oog reikte. De volgende morgen vroeg werden we gewekt door een herder met zijn schapen. De man speelde een wreed spelletje met een Springmuis die hij gevangen had. Beide achterpootjes waren gebroken en hingen bloederig omlaag. Af en toe zette hij het diertje op de grond, waarne de muis tevergeefs en luid piepend probeerde weg te komen.

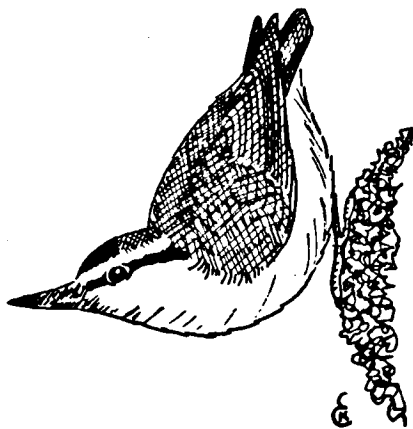
De pollen alphagrass vormen het ideale biotoop voor de Dupont's Leeuwerik. Als eerste van onze groep ontdekte ik een exemplaar van deze moeilijke soort, die zich rennend tussen de pollen gras onzichtbaar maakte. Het is bekend dat deze langsnavelige leeuweriken zich liever rennend dan vliegend uit de voeten maken. Leuk was ook een troepje Woestijn Vinken die, terwijl ze trompetterachtige geluidjes maakten, tussen de stenen fourageerden. Dat dit steppegebied het domein was van tapuiten bleek al snel. Overall langs de weg zaten woestijn- en Roodstuittapuiten. De mannetjes steeds gemakkelijk herkenbaar, maar aan de determinatie van de vrouwelijke vogels hebben we ons maar niet gewaagd. Af en

toe viel ons ook een rustende of vliegende Slangenarend of Lannervalk op. Het was waarschijnlijk nog niet zo lang geleden, dat er hier een enorme regenbui gevallen was. Op talrijke plaatsen waren poeltjes achtergebleven in de woestijnachtige bodem. De harde wind zorgde ervoor, dat hier en daar reusachtige stofwolken ontstonden. Regelmatig maakten we een stop om vervolgens te voet te proberen wat levende have op te stoten. Toch vielen deze prikacties mij wat tegen. De Lannervalken en Renvogels die we af en toe opspoorden waren natuurlijk leuk. En eenmaal ontdekten we een paartje Temminck's Strandleeuweriken, met hun witte in plaats van gele kop-tekening, maar hier bleef het meestal wel bij. Het was jammer dat er geen reptielen-gidsjes van dit gebied bestaan, want overal zochten de fraaist getekende hagedissen een veilig heenkomen. Voorbij het stadje El Bayadh vonden we weer een geschikte kampeerplek. In de verte strekte zich een lage bergketen uit, die deel uitmaakt van de Sahara Atlas. De geplooiden berghellingen kwamen mooi uit in het avondlicht. Ook deze plek was weer begroeid met grote pollen alphagras en was tot grote vreugde van mijn reisgenoten opnieuw goed voor een Dupont's Leeuwerik. Deze avond was weer heerlijk, zoals de meeste avonden hier. Windstil, aangename temperatuur, een door de maan verlichte vlakke onder een sterrenhemel zoals je die in Nederland nooit zult zien. Dit alles maakte dat ik me heerlijk op mijn gemak voelde. De volgende morgen, nadat er eerst een aantal Witbuik- en Zwartbuik zandhoenders overgevlogen waren, gingen we op weg naar Laghouat, een stadje aan de noordgrens van de Sahara. Het landschap veranderde vrijwel niet, hoewel het wel droger leek te worden. De oase van Laghouat was een verademing. Hoge dadelpalmen stonden ruisend langs een modderige rivier. Een lichte ondergroei van riet en tamarisken maakte de oase bijna ondoordringbaar. Veel Vale Spotvogels hadden dit gebied het hunne gemaakt. Het stadje werd doorsneden door enkele brede straten. Mannen in het wit, met grote hoeden van stro schuin op hun tulband, liepen er statig rond. Zoals in de meeste Algerijnse stadjes, waren er nauwelijks vrouwen op straat. De vrouwen die zich wel op straat waagden, waren op één oog na helemaal verpakt in grote witte gewaden. Hun wijde kleding wapperde in de wind, zodat ik deze vrouwen veel op spoken vond lijken. Het stadje deed echt oosters aan. Niet in de laatste plaats veroorzaakt door de hoefijzervormige poorten en de mooie moskee. Wat de vogels betreft: de eerste

Huisgierzwaluwen konden hier genoteerd worden. Aan het einde van de middag sloegen we ons kamp op, een kilometer of 20 ten noordoosten van Laghouat, langs de weg naar Djelfa, midden op een kale vlakte. Na enige tijd kregen we gezelschap van een man gekleed in de traditionele pofbroek en met een tulband op zijn bruine, verweerde hoofd. Enkele kilometers verder, boven op een heuvelrug, lag het kamp van deze woestijnbewoner. Hij was waarschijnlijk nieuwsgierig naar die westerlingen, die op zo'n eenzame plaats de nacht wilden doorbrengen. Ik vond het enorm jammer, dat ik niet met die man kon praten, want ik had graag meer over zijn leven in de woestijn willen weten. Na enige tijd verdween hij weer, net zo rustig als hij gekomen was. De nacht leverde ons twee zingende Egyptische Nachtzwaluwen op. De volgende ochtend bleek er voor de tweede keer deze reis een schorpioen onder mijn tentzeil te zitten. Eén van de redenen waarom we ondanks het goede weer steeds in een tentje sliepen. Leuke vogels zaten hier ook: ongeveer 20 Temmincks Strandleeuweriken, een groepje Woestijnleeuweriken en Jan Jaap ontdekte de eerste Witbandleeuwerik.

Het volgende doel beschouwden we eigenlijk als de hoofdschotel van onze reis. We wilden proberen als eerste Nederlanders de Algerijnse Boomklever (Sitta Ledanti) te 'listen'. De hele dag reden we min of meer in NO richting door het hier wel zeer saaie landschap.

Via de steden Djelfa, Bou Saâda, Biskra en Constantine kwamen we weer in een wat vruchtbaarder streek. Ongeveer 40 km ten noorden van Constantine moest het gebeuren. De Belg Jean Paul Ledant ontdekte in het najaar van 1975, tijdens een expeditie naar de geïsoleerde bergtop Djebel Babor, waar hij een endeme pijnboomsoort wilde bestuderen, een vogeltje die niet in de vogelgids vermeld werd. Het bleek een totaal nieuwe vogelsoort: Sitta Ledanti. Een officiële Nederlandse naam heeft de boomklever nog niet. Ik zal de vogel in dit artikel Algerijnse Boomklever noemen.

ALGERIJNSE
BOOMKLEVER

Evenals de Turkse- en de Corsicaanse Boomklever, waaraan deze klever nauw verwant is, bestaat het biotoop uit oude pijnbomen op berg-hellingen. Alle pijnbossen in deze streek zijn in de loop van de eeuwen gekapt. De bomen op deze berg zijn echter voor de bijl gespaard gebleven. Tegen de avond bereikten we via een zeer slechte weg de bewuste bergkam. Het kamp werd opgeslagen aan een heerlijk koele bergbeek. Het was de bedoeling dat we de volgende morgen met de auto zover mogelijk naar boven zouden rijden en daarna te voet te proberen de eigenlijke kam te bereiken. Zo gezegd, zo gedaan. Na een paar kilometer hield de weg op te bestaan. De top leek bedrieglijk dichtbij. Een pad naar boven was er niet. Het was er erg steil, dus er moest flink geklauterd worden. Het duurde dan ook niet lang of ik was helemaal kapot. Toch nog snel, na één uur zweten en struikelen bereikten we de met oude pijnbomen begroeide top. We rustten uit op een plek, vanwaar we een magnifiek uitzicht hadden op de kale berghellingen in de omtrek. Han zag plotseling een klein vogeltje op de stam van een oude pijnboom zitten. We hadden direct geluk. Het bleek een Algerijnse Boomklever. We stonden oog in oog met één van de zeldzaamste vogels van de wereld!

Onderzoek door een aantal Franse biologen heeft uitgewezen, dat er maar 17 paar van deze soort, die alleen voorkomt op de Djebel Babor, bestaan.

De waarneming van deze soort gaf me een enorme 'kick'. Op slag was ik mijn vermoeidheid vergeten. De klever bleek zelfs een nest met jongen te hebben, want geregeld kwamen zowel het mannetje als het vrouwtje aangevlogen met insecten in de snavel, om vervolgens in een klein gaatje in een dode tak van een omgevallen pijnboom te verdwijnen. Beide vogels zagen er vrijwel identiek uit. Uiterlijk leken ze veel op de Corsicaanse Boomklever. Het zwart op de kop liep echter maar door tot halverwege de kop en bedekte niet de hele kop zoals bij de Corsicaanse Boomklever het geval is. De onderzijde was meer oranje van kleur. Daar het nest niet zo hoog zat en helemaal vrij, was ik in staat om enkele dia's van dit relict te maken. Andere leuke soorten van de Djebel Babor: een grote groep Vale Gieren, 1 Lammergier, 1 Slechtvalk en enkele Bergfluiters. Kortom alles bij elkaar goed voor enkele onvergetelijke uurtjes.

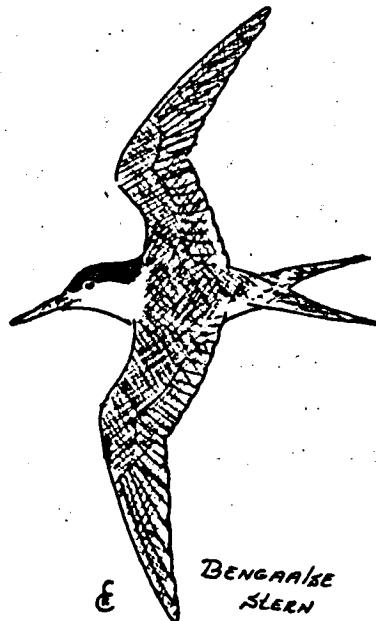
De afdaling bleek lang niet zo vermoeiend, als de weg omhoog. Beneden, aan de voet van de berg, zorgde de bergbeek voor een welkome afkoeling.

Door een tamelijk welvarend aandoende landstreek bereikten we aan het einde van de ochtend Lac Fetzara. Het water van het meer stond erg laag. Het meer werd omgeven door een enkele honderden meters brede strook van gebarsten modder, ten teken dat daar water gestaan had. Het was er snikheet en door de hoge stand van de zon, was er geen plekje schaduw te vinden. Het meer werd bevolkt door grote aantallen vogels, maar door de trillingen in de lucht, was er helaas niet veel aan te zien. Een wandeling over de moddervlakte bleek wel de moeite waard. We ontdekten o.a. 2 Zwarte Ooievaars en een fraaie Eleonora's Valk. Omdat het in die verzengende hitte bijna niet was uit te houden, besloten we direct op ons volgende doel af te stevenen: Lac des Oiseaux. Aan het einde van de middag kwamen de rietvelden van dit dicht bij de Tunesische grens gelegen meer in zicht. Na in een rivier wat vis verschalkt te hebben, werd een kampeerplaats opgezocht. Ik kan niet bepaald zeggen, dat ik deze nacht van een goede nachtrust heb kunnen genieten; mijn maag en darmen bleken niet zo sterk als ik gehoopt had. De volgende morgen werd er weer gevogeld. Drie Steppenarenden zorgden voor een sensatie. Eén van de vogels zat lange tijd op de grond in het vlakke land. Twee anderen cirkelden er boven. Het gekke was, dat deze vogels behoorden tot de vorm *Aquila Rapax Oriëntalis* en niet tot de lichte Afrikaanse vorm *A.r. Belisarius*. Onze weg vervolgend bereikten we spoedig de Algerijns/Tunesische grens. Ik voelde me nog behoorlijk slap en ongelukkigerwijs moest de hele papierwinkel door mij worden ingevuld. En de anderen maar lachen! Na enige uren door de met kurkeiken en struikgewas begroeide heuvels van Noord-Tunesië gereden te hebben, vonden we een mooie kampeerplek op het strand bij El Serrat. Vele 10-tallen Kuhls Pijlstormvogels fourageerden er ingroepen voor de kust, soms opmerkelijk dichtbij. Drie stipjes die boven zee aangecirkeld kwamen, namen de vormen aan van Wespddieven op weg naar hun winterkwartieren in het zuiden.

Via de stad Tunis kwamen we terecht op de grote landtong in het NO van dit land: Cap Bon. Evenwijdig met de kust lagen lange, smalle kustmeertjes bevolkt door grote aantallen Dwergsterns, Strandplevieren en Dunbekmeeuwen. Hier ontdekten we weer een 'knaller', dit maal een soort die op deze plaats helemaal niet thuis hoorde: een Woestijnplevier!

Tegen de avond was het een leuk gezicht om de mannen en vrouwen, gezeten op door dromedarissen voortgetrokken karren naar hun huizen

te zien terugkeren, na een lange dag werken op de velden. Via de steden Sousse en Sfax reden we langs de kust in zuidelijke richting. Tussen Sfax en Gabès ontdekten we enkele zeldzame vogels boven zee, waar we alleen maar op hadden kunnen hopen: een paar Bengaalse Sterns in volledig zomerkleed. Mooie vogels met hun grote oranje-gele snavels. Een bezoek aan de Salinas, door dijkjes omgeven ondiepe plassen, waar na het verdampen van het water het zout achterblijft, bleek ook zinvol. Honderden sterns (waaronder weer enkele Bengaalse) en steltlopers (o.a. enkele 10-tallen Poelruiters) verbleven op de moddervlaktes. Ook grote aantallen Flamingo's maaiden met hun snavels door het zoute water, op zoek naar kleine eetbare organismen.

In Gabès hoorden we via poste-restante weer wat van de mensen in Nederland (een goed systeem trouwens, dat poste-restante).

Van Gabès reden we in westelijke richting naar Gafsa. Het landschap was vlak en saai. Op veel plaatsen lagen onafzienbare olijfgaarden. Plotseling werden we verrast door opnieuw een specifiek Noord-Afrikaanse vogelsoort: de Goudgele Spotlijstertimalie, een vogel van dichte acacia struiken. Blij als we waren met deze zoveelste 'lifer' vervolgden we onze weg.

Even voorbij Gafsa sloegen we in een uitgedroogde rivierbedding ons kamp op. De wind was inmiddels aangewakkerd tot hard en de binnententjes stonden dan ook flink te klapperen. Toen we de volgende morgen opstonden had de hemel in het westen een grauwe gele kleur. Met een angstig voorgevoel gingen we op weg naar Tozeur, een stadje dicht in de buurt van de Tunesisch/Algerijnse grens, aan de rand van de Sahara. Onze vermoedens waren uitgekomen, we waren in een zandstorm terecht gekomen die nog steeds in hevigheid toenam.

Voortdurend joeg de wind het zand over de weg. Het was net of we door een dichte gele mist reden. Toen we in Tozeur waren aangekomen, leek het ons niet meer verantwoord om door te rijden. Buiten de stad rees een muur van zand op. We zochten de luwte van de oase op, en wachtten daar af tot de storm zou zijn uitgeraasd. De hele nacht bleef het stormen, maar tegen de ochtend werd het plotseling stil. De wind was gaan liggen en wij konden weer verder. We hadden een rit van ruim 2000 km door de Sahara voor de boeg. De Sahara, voor mij voorheen een tot de verbeelding sprekend gebied, bestaat slechts voor 1/4 deel uit zandduinen of 'erg's', dit in tegenstelling tot wat ik vroeger dacht.

Het grootste deel van deze enorme woestijn, die 1/3 deel van het Afrikaanse continent beslaat, bestaat uit rolsteenvlaktes (hamada's) of vlaktes met hoekige stenen (reg's). Ook bevinden zich veel plateaux en kale, geërodeerde bergen, vaak met platte toppen, in de Sahara. Dit alles maakt de woestijn tot een afwisselend en imposant gebied. Sahara (eigenlijk Sahra) is een Arabisch woord en betekent grijsrode wildernis of leegte. Dat deze naam erg toepasselijk is heb ik ondervonden, want leeg was het; zeker wat vogels betreft! Eenmaal presteerden we het zelfs om op een traject van ruim 300 km slechts één leeuwerikje te ontdekken, ondanks dat we onze ogen toch voortdurend de kost gaven.

Wordt vervolgd.